

dragocjena građa za upoznavanje koliko njegovih prvih glazbeničkih i skladateljskih pokušaja i uspjeha, toliko i glazbenog života Gotovčeva rodnog grada, u kojem je »Zvonimir« — kako je već rečeno — igrao itekako značajnu i plodnosnu ulogu.

Ivan BOSKOVIC

Stanko Premrl

(1880-1965)

Povodom 100. obljetnice rođenja

Vanjski okvir životnog puta Stanka Premrla vrlo je jednostavan. Četiri mjesta: Šentvid pri Vipavi, danas Podnanos (rođenje), Ljubljana (gimnazija i sjemenište), Beč (Muzička akademija), Ljubljana (djelovanje do smrti). Četiri datuma 28. rujna 1880. (rođenje), 10. srpnja 1903. (svećeničko ređenje), 20. lipnja 1908. (orguljaška diploma), 14. ožujka 1965. (smrt). Zadnjih godina je živio u Ljubljani bez većeg prekida. U tim godinama učinio je mnogo za slovensku glazbu, gotovo smijemo reći, više nego itko drugi, za slovensku crkvenu glazbu.

Glavno područje Premrlovog djelovanja bila je crkvena glazba, premda se njegovo značenje proteže i na svjetovnu glazbu, koju je obogatio svojim skladbama i neko vrijeme je pomagao njezin razvoj. Mnogo je pomogao slovenskoj glazbi kao profesor na srednjem slovenskom glazbenom zavodu (Glasbena matica, Konservatorij, Glasbena akademija), gdje je kao redovni profesor predavao harmoniju, glazbene oblike i više od 20 godina orgulje. Tako je ušao u dodir s nizom slovenskih glazbenika, koji su danas vodeći ljudi u slovenskoj glazbi. Ipak je glavno područje njegova djelovanja bila slovenska crkvena glazba, na kojoj je pokušao i mnogo puta uspio unatoč modernom izrazu nadahnuti slovenski melos. Iako je kao skladatelj najviše radio na slovenskoj crkvenoj glazbi, bilo bi krivo kad bismo to djelovanje smatrali jedinim. Po službi je najprije bio vođa ljubljanskog katedralnog zbora i orguljaš. Tu je službu preuzeo nakon Antona Foersterera koji je bio njegov profesor glazbe na klasičnoj gimnaziji. Premrl je obavljao tu službu kroz 30 godina. Katedralni zbor je bio uvijek važan činilac u slovenskom glazbenom životu. Pod Premrlom bila je to tribina novijih dostignuća u crkvenoj glazbi. Iako nije zanemarivao starijih skladatelja — kako slovenskih tako i stranih — ipak su kod njega imali prednost slovenski skladatelji koji su se koristili novijim glazbenim elementima. Pri tome nije dakako ni sebe isključivao, a imao je i zavidnu prednost da je mogao svoje skladbe i odmah izvoditi.

Sa svojim koncertima na orguljama ljubljanske katedrale, koje je poznao bolje nego bilo tko prije i poslije njega, slavio je kao najbolji slovenski orguljski koncertant. U tome su tadanji kritičari bili jedinstveni. Pogled na koncertne programe njegovih nastupa otkriva široki raspon njegova repertoara: Od Bacha do Regera. Poznate su bile njegove improvizacije. Sam je zapisao da improvizator ima tu prednost da je istovremeno i skladatelj i izvoditelj.

Kao regens chori bio je također voditelj i profesor orguljaške škole. Poučavao je orgulje, kontrapunkt i harmoniju. U tridesetgodinšnjem vodstvu na toj školi došlo je s njim u dodir oko 250 studenata. 190 ih je di-

plomiralo. Njegov utjecaj na slovensku crkvenu glazbu širio se tako ne samo svojim skladbama nego posredno po svojim učenicima, koji su njegove nazore i nastojanja sami pokušali ostvariti i razvijati. Među njima su Jobst i Železnik, koji su u razvoju harmonije išli dalje od Premrla, kako je sam priznao. Premrl je bio svijestan poslanja što ga ima orguljaška škola, učenici su naime budući orguljaši, pioniri slovenske glazbe na selima među priprostim ljudima. Zato se je njoj posvetio i nastojao da bi učenici od nje imali što više koristi. U tu svrhu je preuređio Orguljašku školu prilikom njene 50-obljetnice g. 1926. i sastavio profesorski zbor koji je bio vrijedan svakog poštovanja, jer su bili sami kvalificirani glazbenici, svaki u svojoj struci.

Krug njegovog utjecaja širi se uređivanjem *Cerkvenog glasbenika*. Kroz 35 godina bio je njegov urednik, a godinu dana prije toga kao urednik glazbenog priloga. *Cerkveni glasbenik* postao je pod njegovim uredništvom iz glazbeno reakcionarnoga lista glasnik novih ideja i glazbenih nazora, i to po svojim člancima i glazbenim priložima. *Cerkveni glasbenik* već izlazi 73 godine. Po godinama izlaženja je četvrta slovenska najstarija publikacija uopće. *Cerkveni glasbenik* je pod Premrlovim vodstvom tako podigao svoj ugled da ga ne može mimoći nijedan povjesničar slovenske glazbe.

U časopisu koji je uređivao Premrl je također i pisao. Ima potpisanih 132 njegova članka, 571 duljih ili kraćih ocjena, 25 vijesti i 142 koncertnih vijesti. Velik broj njegovih priloga nije ni potpisan. Što je u teoriji tumačio i kako je u člancima davao smjernice, tako je također pokazao i u glazbenim priložima. Kao urednik je imao tu prednost da je lako vlastite skladbe objavljivao bez ikakva protivljenja. Njegovih skladbi u *Cerkvenom glasbeniku* ima 261, što daleko nadilazi broj bilo kojeg drugog glazbenika.

Najveći prilog slovenskoj crkvenoj glazbi su njegove skladbe. Premrl je objavio devet latinskih misa za zbor i orgulje; pet rekvijema; 25 promjenljivih misnih dijelova; oko 800 zbornskih skladbi (uglavnom na slovenskom a nešto i na latinskom); osim toga još 700 orguljskih skladbi od kojih su neke vrlo kratke, druge — posebne varijacije i fuge — dulje.

Premrl je po svojem značenju u slovenskoj crkvenoj glazbi po broju skladbi i njihovoj kvaliteti zaslužio veću popularnost kako u zbornskom tako i u pučkom pjevanju. Svatko rado sluša Premrla, makar ga razmjerno malo izvode, jer je — čini se — za priproste pjevače zahtjevan. U sebi ima nešto bachovskoga, nijedna skladba nije lagana. Teško je Premrla pravilno pjevati, a ako ga shvatiš, pjeva sam.

Ljubljanski nadbiskup Jožef Pogačnik vrlo je sažeto označio Premrlovo značenje za slovensku crkvenu glazbu kad je govorio nad otvorenim grobom: »Crkvena glazba zadnjeg pola stoljeća nosi neizbrisivi pečat Vaše osobnosti. Još danas najviše ljudi živi od Vašega djela i bit će tako još dugo ubuduće. Crkvena stvaralačka glazba postala je Vašom smrću kao uboga zapuštena sirota, koja još dugo neće dorasti, da bi se mogla mjeriti s izvornom glazbom našega vremena.«

Edo SKULJ

Sa slovenskog preveo Josip Korpar

VIKTOR RONČIĆ

Misa za jednoglasni zbor i orgulje

Cijena: partitura = 20 Din
dionica = 2 Din